

PROCES-VERBAAL VAN OPLEVERING CS-000

DETECTIE & BENADEREN

11379

Witte Veen Haaksbergen

OPDRACHTGEVER:

Saricon B.V. & Natuurmonumenten

Numer/versie	11379 000 PVO 1 V1	Datum	02-09-2022
---------------------	--------------------	--------------	------------

Aannemer	Opsteller	Datum	Paraaf
	L.P.F. van Oppen	02-09-2022	

Senior Deskundige-000	Datum	Paraaf
R. Vos	02-09-2022	

Projectverantwoordelijke	Datum	Paraaf
I. Dekker	02-09-2022	

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
2	HET ONDERZOEK	5
2.1	Vorbereidende werkzaamheden	5
2.2	Oppervlakedetectie	6
2.3	Benaderen	7
3	CONCLUSIE EN ADVIES	8
3.1	Conclusie	8
3.2	Advies	8
3.3	Slot	9
	Bijlage A: Vrijgavetekening	10

1 INLEIDING

Natuurmonumenten is voornemens om het natuurgebied 'het Witte Veen' in de gemeente Haaksbergen bestendig te maken tegen de effecten van droogte. Het Witte Veen is een veen- en heidegebied waar veel verschillende plant- en diersoorten voorkomen die slecht tegen droogte (of de directe effecten daarvan) kunnen. Om deze plant- en diersoorten te voorzien van een leefbaar lokaal klimaat is het de intentie om de waterretentie in het Witte Veen te bevorderen. Hiervoor zullen poelen gegraven worden op de heide, en zal de beek die in- dan wel onder het veengebied loopt extra ruimte gegeven worden zodat deze een langer tracé volgt, en zodoende minder snel uit het gebied afvloeit. Deze werkzaamheden vinden plaats binnen de habitatrichtlijnen van het Natura-2000 Netwerk.

Tot het begin van de 20e eeuw werd er turf gewonnen in de regio waar het Witte Veen deel van uitmaakt. In de Tweede Wereldoorlog werd deze turfwinning door schaarste van brandstof hervat door de Duitse bezetter. In de directe nabijheid van het Witte Veen was een schijnvliegveld gelegen, in de richting van het gehucht Buurse. Dit schijnvliegveld was onderdeel van de verscheidenheid aan installaties, zones, en terreinen dat tot de *Fliegerhorst Twenthe* behoorde. Tevens is er in de laatste maanden van de Tweede Wereldoorlog in de omgeving van het Witte Veen gevochten door de geallieerde strijdkrachten en de terugtrekkende Duitse troepen. Zodoende is er bij het historisch vooronderzoek door Saricon B.V. – met kenmerk 20S093-VO-02 d.d. 27-01-2022 – vastgesteld dat het Witte Veen gedeeltelijk verdacht is op de aanwezigheid van verschillende soorten ontplofbare oorlogsresten. De oorlogsresten die op de locatie verwacht werden zijn:

- Afwerpmunitie 250lb., 500lb., 1000lb. geallieerd, afgeworpen;
- Geschutmunitie, diversen, Duits en geallieerd, verschoten / gedumpt;
- Hand- en geweergranaten, diversen, Duits, opgeslagen / gedumpt / begraven;
- Munitie voor granaatwerpers, Duits, opgeslagen / gedumpt / begraven;
- Toebehoren van munitie, diversen, Duits, opgeslagen / gedumpt / begraven;
- Kleinkalibermunitie, diversen, diversen, opgeslagen / gedumpt / begraven.

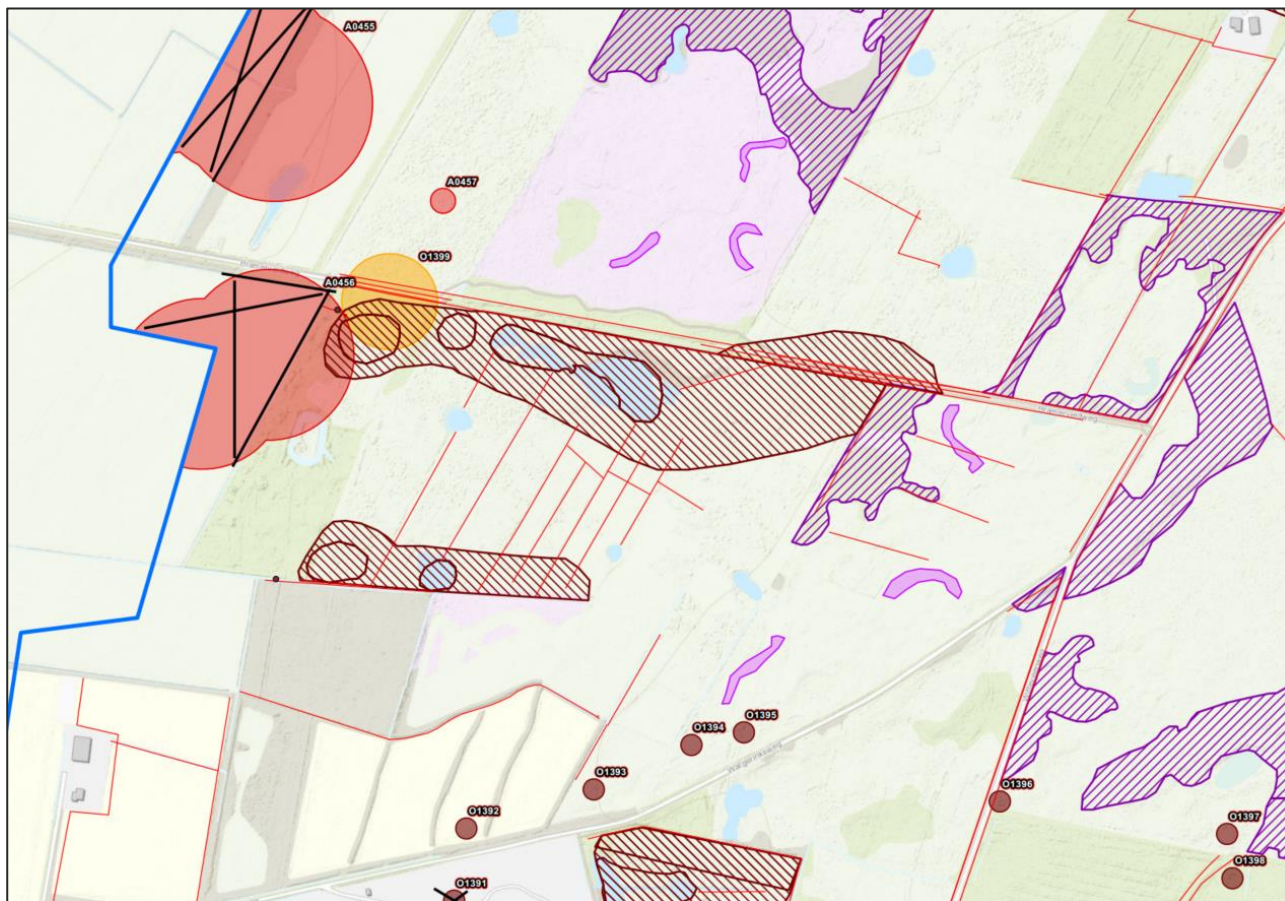
Deze ontplofbare oorlogsresten werden niet in het gehele gebied verwacht, maar verspreid over verschillende locaties, in verschillende combinaties. De deelgebieden en combinaties laten zich als volgt kenschetsen:

- A0441: afwerpmunitie 250lb., 500lb., en 1000lb., geallieerd, afgeworpen;
- A0455 t/m A0457: afwerpmunitie 250lb. 500lb., geallieerd, afgeworpen;
- O1392 t/m O1398: geschutmunitie / hand- en geweergranaten / munitie voor granaatwerpers / toebehoren van munitie / kleinkalibermunitie, diversen, Duits, opgeslagen / gedumpt / begraven;
- O1399: afwerpmunitie 250lb. en 500lb. / kleinkalibermunitie / toebehoren van munitie, geallieerd, allen onderdeel van een mogelijk vliegtuigwrak Halifax.

PROCES-VERBAAL VAN OPLEVERING CS-000

De onderstaande uitsnede van uit vooronderzoek 20S093-VO-02 d.d. 27-01-2022 van Saricon bevat genummerde locaties van de deelgebieden, zoals ze aangehouden zijn in dit PVO:

De deelgebieden en de verwachte ontplofbare oorlogsresten zijn als volgt op te sommen:

- A0441: afwerpmunitie 250lb., 500lb., en 1000lb., geallieerd, afgeworpen;
- A0455 t/m A0457: afwerpmunitie 250lb. 500lb., geallieerd, afgeworpen;
- O1392 t/m O1398¹: geschutmunitie / hand- en geweergranaten / munitie voor granaatwerpers / toebehoren van munitie / kleinkalibermunitie, diversen, Duits, opgeslagen / gedumpt / begraven;
- O1399: afwerpmunitie 250lb. en 500lb. / kleinkalibermunitie / toebehoren van munitie, geallieerd, allen onderdeel van een mogelijk vliegtuigwrak.

De door Natuurmonumenten geplande graafwerkzaamheden vallen voor een aanzienlijk deel in de kaders van het gebied dat verdacht is op ontplofbare oorlogsresten. Om de grondroerende werkzaamheden door Natuurmonumenten veilig uit te kunnen laten voeren heeft Van den Herik opdracht gekregen om middels detectie- en benaderwerk de locaties die verdacht waren op ontplofbare

¹ Hierbij moet opgemerkt worden dat op verzoek van de opdrachtgever de locaties O1394, O1395, O1396, O1397, en O1398 in het voortraject afgevalen zijn, en zodoende niet door Van den Herik zijn gedetecteerd en benaderd.

oorlogsresten te vrijwaren. Naar aanleiding van het voorbereidende detectieonderzoek dat in maart van 2022 heeft plaatsgevonden zijn er opsporingswerkzaamheden uitgevoerd van 22-08-2022 tot en met 25-08-2022 ter voltooiing van de vrijwaring.

In dit eindrapport worden de uitvoeringsmethode en de resultaten van het explosievenonderzoek besproken. Als bijlage is de vrijgavetekening toegevoegd.

2 HET ONDERZOEK

De werkzaamheden zijn op te splitsen in:

- Voorbereidende werkzaamheden;
- Oppervlakedetectie;
- Benaderen (incl. voorafgaande interpretatie in het veld);
- Afrondende werkzaamheden.

2.1 Voorbereidende werkzaamheden

De voorbereidende werkzaamheden bestonden uit:

- Opstellen van bovengenoemd projectplan conform het CS-000;
- Verwijderen begroeiing en maaien gewassen.

Het projectplan is in februari-maart 2022 opgesteld en ingericht op een initiële oppervlakedetectieslag, die na het einde van het broedseizoen en waar de planning dit toeliet opgevolgd diende te worden met benaderwerkzaamheden. De uitvoering van de detectie in maart 2022 verliep volgens planning, en had de benodigde informatie opgeleverd voor het inplannen van de benaderwerkzaamheden. De detectieresultaten van de werkzaamheden in maart 2022 zijn in het document 11379 000 DR 1 v1 opgenomen en verder geduid. Op basis van de detectieresultaten en het bestaande projectplan is er in de week van 22 augustus 2022 aangevangen met de benaderwerkzaamheden.

Tijdens de detectiewerkzaamheden in februari 2022 is destijds vastgesteld dat er op een aantal te detecteren locaties nog flinke hoeveelheden begroeiing aanwezig was die toegang tot de verdachte gebieden belemmerde. Na het broedseizoen is dit door Natuurmonumenten in samenwerking met de gemeente Haaksbergen verwijderd. In augustus 2022 waren de betreffende locaties vrijwel geheel toegankelijk voor de detectie- en benaderploeg van Van den Herik. De resterende locaties waar niet gedetecteerd en benaderd kon worden zijn in overleg ofwel geschrapt, ofwel tot nader order ongemoeid gelaten. Het betreft hierbij o.a. een poel in verdacht gebied A455 en een bomenrij buiten verdacht gebied A455.²

² Hier is echter wél gedeeltelijk gedetecteerd, met als resultaat een object met een magnetische signatuur die duidt op de mogelijke aanwezigheid van een object met het formaat van de verwachte afwerpmunitie. Hierover meer in paragrafen 2.2 en 2.3.

2.2 Oppervlakedetectie

De deelgebieden op de projectlocatie zijn op 01-03-2022 en 02-03-2022 met gebruik van de volgende apparatuur non-realtime gedetecteerd:

- Multisonde-systeem (sondekar), 8 sondes VSM;
- Datalogger VCU 2-8;
- Datalogger VFC2-N;
- GPS Trimble R2 (i.c.m. datalogger);
- GPS STONEX-S9III (uitzetten locaties).

De sondekar is met de hand voortgetrokken op de locaties waar dit mogelijk was. In totaal zijn er bij de non-realtime detectie in maart van 2022 in de vijf verschillende velden totaal 47 objecten gedetecteerd in de laag van 4m -mv, en na interpretatie aangewezen voor benadering. Per veld ging het om de volgende aantallen:

- Veld 1 (verdacht gebied A0455): 9 objecten;
- Veld 2 (verdacht gebied O1392): 20 objecten;
- Veld 3 (verdacht gebied O1393): 11 objecten;
- Veld 4 (verdacht gebied O1394): 7 objecten;
- Veld 5 (verdacht gebied O1395): géén objecten.

Op een aantal locaties lag er dusdanig veel bosafval/struikgewas dat er gebieden niet volledig ingelopen konden worden. Het ging om de gebieden A0456, O1399 en A0457.³ Deze locaties zijn in de periode 22-08-2022 t/m 25-08-2022 realtime gedetecteerd met de volgende apparatuur:

- Magnetometer, Vallon VX1;
- GPS Trimble R2;

Bij de detectie in gebieden O1399 en A0457 zijn er geen objecten aangetroffen met de signatuur van de verwachte ontplofbare oorlogsresten. De realtime detectie in verdacht gebied A0456 leverde één object op met de signatuur van de verwachte afwerpmunitie, welke voor benadering is gemarkeerd (zie paragraaf 2.3). In verdacht gebied O1399 zijn er geen sporen aangetroffen van het verwachte vliegtuigwrak. Realtime detectie van de punten waar objecten gedetecteerd werden in maart in gebied A0455 leverde één object op met de signatuur van de verwachte afwerpmunitie, aan de westelijke rand van het gebied onder de daar aanwezige bomenrij, welke zich officieel buiten het onderzoeksgebied bevond.⁴ Realtime detectie van de gebieden O1392 t/m O1394 leverde evenveel objecten met de signatuur van de verwachte oorlogsresten op als bij de interpretatie aangewezen werden in maart.

³ Destijds waren O1396, O1397 en O1398 ook nog gepland en niet begaanbaar, maar dezen zijn in de periode tussen maart 2022 en augustus 2022 afgevalen als graaflocaties, en zodoende buiten verdere beschouwing gelaten.

⁴ N 255794.8, O 463982.2

Een tekening met resultaten is opgenomen in bijlage A van dit rapport.

2.3 Benaderen

Aangezien er in maart 2022 al 47 objecten konden worden aangewezen na interpretatie, zijn deze objecten in augustus 2022 op de in paragraaf 2.2 vermelde data middels realtime detectie benaderd. De benaderwerkzaamheden zijn uitgevoerd met de volgend apparatuur:

- Magnetometer, Vallon VX1;
- GPS Trimble R2;
- Graafmachine IHI 5,5tons.

In 46 gevallen werd er bij benadering vastgesteld dat het niet ging om ontplofbare oorlogsresten of materiaal dat achtergebleven is als gevolg van oorlogshandelingen. Zodoende is er in 46 gevallen slechts metaalhoudend schroot gevonden en uit de bodem verwijderd.

In één geval werd er wél een object aangetroffen dat in een categorie van ontplofbare oorlogsresten te plaatsen is. Het gaat hierbij om een punt⁵ in verdacht gebied A0455, dicht tegen de bomenrij aan die het weiland waarin dit verdachte gebied ligt begrenst. Op maandag 22-08-2022 is er bij het benaderen van dit gedetecteerde object een bomstaart aangetroffen van Britse makelij, die gebruikt werd op geallieerde afwerpmunitie van 250 lb. en 500 lb.; deze werd ca. 1,50m -mv gevonden. Het aantreffen van dergelijk toebehoren van afwerpmunitie is een eenduidige indicatie van de aanwezigheid van onontplofte afwerpmunitie in de directe nabijheid van de vondstplaats van de bomstaart. Op basis van deze vondst is de benaderploeg op zoek gegaan in de directe nabijheid, en is er (bovengronds, horizontaal) op ca. 0,90m van de vondstplaats van de bomstaart een object gedetecteerd op ca. 4m -mv met de magnetometrische kenmerken van een vliegtuigbom van 250 lb. of 500 lb.. Dit object was niet direct te benaderen door de bebossing, en de waarschijnlijkheid dat het zich in de wortelstructuren van deze bebossing zou kunnen bevinden. Hiertoe is er besloten het object tot nader order te laten liggen nadat het ingemeten is in GIS en geregistreerd is in de projectadministratie.

Na benadering van de resterende punten in de verdachte gebieden O1392 t/m O1394 heeft de benaderploeg de inmiddels benaderde locaties nagemeten en nagelopen, en hebben zij geconstateerd dat dezen vrij waren. Na de vondst van de bomstaart heeft de Senior Deskundige-OOO het vooronderzoek geraadpleegd om na te gaan of er verder nog punten in de nabijheid waren die verdacht waren op afwerpmunitie. Bij het raadplegen van de web-applicatie van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) stelde de Senior Deskundige-OOO vast dat er buiten het projectgebied, op het aangrenzende land van het perceel Braamweg 12A, een bomkrater zichtbaar was.⁶ De locatie kwam overeen met de bomkrater die zichtbaar was op de luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog die in het

⁵ N 255794.8, O 463982.2

⁶ N 255784.2, O 463720.8

vooronderzoek opgenomen waren. Op basis hiervan heeft hij besloten om met de projectverantwoordelijke van Natuurmonumenten, het bevoegd gezag openbare orde en veiligheid van de gemeente Haaksbergen, en de eigenaar van perceel Braamweg 12A in contact te treden. In overleg is vervolgens besloten – bij hoge uitzondering – de kraterlocatie (die zicht buiten het projectgebied bevond) te detecteren, en na te gaan of zich daar objecten bevonden met de signatuur van de verwachte afwerpmunitie. Detectie leverde vrijwel onmiddellijk een object op met de signatuur van de verwachte ontplofbare oorlogsresten. Vervolgens is de benaderploeg overgegaan tot het benaderen van dit object, en werd er geconstateerd – na het graven van een gat van ca. 2,5m diep, dat de magnetische signatuur afkomstig was van een metalen vat. Tijdens het ontgraven van dit metalen vat zijn er echter wel bomscherven aangetroffen van de verwachte ontplofbare oorlogsresten. Al met al suggereert deze benaderslag dat er ten tijde van de Tweede Wereldoorlog een bom in het perceel Braamweg 12A is gevallen, dat deze is afgegaan, en dat het gat vermoedelijk gebruikt is destijds om afval en/of schroot te dumpen.

Een tekening met resultaten is opgenomen in bijlage A van dit rapport.

Er zijn bij de werkzaamheden in augustus 2022 verder geen ontplofbare oorlogsresten aangetroffen dan in de voorgaande beschrijving zijn opgenomen; zodoende heeft er geen overdracht aan de EODD hoeven plaatsvinden. Het aangetroffen schroot is door Van den Herik afgevoerd.

3 CONCLUSIE EN ADVIES

3.1 Conclusie

Na uitvoering van het benaderwerk heeft de Senior Deskundige-OOO aangegeven dat de te ontgraven locaties nagenoeg geheel vrij zijn van ontplofbare oorlogsresten, en dat het grondwerk daar plaats kan vinden. Echter blijft het gedetecteerde object onder de bomenrij bij verdacht gebied A0455 een bron van zorg. In combinatie met de onbegaanbaarheid van deze begroeide strook, en een aantal andere niet- of minder toegankelijke locaties kan er geen totaalvrijgave afgegeven worden. Op de vrijgavetekening in bijlage A is zichtbaar om welke gebieden het gaat.

3.2 Advies

Het advies van Van den Herik naar aanleiding van de detectie- en benaderwerkzaamheden in de gemeente Haaksbergen bij het Witte Veen is tweeledig. In de eerste plaats kan er op de door Natuurmonumenten aangegeven ontgravingslocaties aangevangen met het geplande grondwerk. In de tweede plaats adviseert Van den Herik daarnaast om het object onder de bomenrij in verdacht gebied A0455 in overleg met het bevoegd gezag der gemeente Haaksbergen te benaderen, dan wel met andere middelen opnieuw te detecteren om uitsluitsel te geven over de aard en precieze diepteligging ervan. De vondst van een bomstaart, de aanwezigheid van een krater, en de vondst van meerdere bomscherven maken het zeer aannemelijk dat het object in verdacht gebied A0455 een onontpofte vliegtuigbom zou kunnen betreffen.

3.3 Slot

Een afschrift van dit proces-verbaal van oplevering wordt ter kennisgeving verzonden aan het bevoegd gezag openbare orde en publieke veiligheid van de gemeente Haaksbergen.

Bijlage A: Vrijgavetekening

VAN DEN HERIK
SLIEDRECHT

Legenda

- Detectiegebied met status:
- D: Detectie niet mogelijk vanwege ontoegankelijk terrein
- Resultaten detectie/benaderen:
- bomkrater-dumpput/bomscherven
 - mogelijk Afwerpmunitie gemeten diepte +4m -4m
- Vrijgegeven van:
- Afwerpmunitie, 250 lb. en 500 lb.
 - Geschutmunitie, hand/geweergranaten, munitie voor granaatwerpers, en toebehoren van munitie
 - Toebehoren van munitie

Vrijgavetekening Ontploffbare Oorlogsresten Witte Veen - Haaksbergen

Opdrachtgever:	Natuurmonumenten
Tekeningnummer:	11379-VT-001-A
Behoort bij:	11379-PVO-001-v1
Schaal:	1:1.250
Coördinatenstelsel:	RD New
Formaat:	A0
Tekenaar:	BNA
Status:	Definitief
Datum:	2-9-2022